

روزشمار جنگ

جمعه

۱۹ اردیبهشت ۱۳۵۹

۲۳ جمادی الثانی ۱۴۰۰

۹ مهر ۱۹۸۰

۳۵۹

حدود دو هفته بعد از ماجرای طبس امروز، هارولد براون وزیر دفاع امریکا، در یک گزارش ۲۲ صفحه‌ای به کنگره این کشور جوانبی از بخش‌های فاش‌نشده این قضیه را به‌طور رسمی اعلام کرد. وی از این اقدام کماندوهای امریکایی با عنوان "مأموریتی که با تراژدی و همچنین شجاعت باورنکردنی مشخص می‌شود" نام برد و تصریح کرد که طوفان شن غیرمنتظره باعث سرگیجه و ازبین‌رفتن تعادل افراد بوده است. براون همچنین گفت: انفجار مهمات که به دلیل آتش گرفتن هلیکوپتر و هواپیمای باری صورت گرفت، به یکی دیگر از هلیکوپترها آسیب رساند و آن را از کار انداخت و خدمه سایر هلیکوپترها را مجبور کرد که آنها را ترک گفته و سوار هواپیمای سی ۱۳۰ شده و محل را ترک گویند. براون در گزارش خود افزود: در آن موقع زمان و سوخت به‌صورت عوامل عمده و حساس درآمده بود زیرا هواپیماهای باربری درحالی‌که موتورهایشان روشن نگه داشته شده بود، به‌مدت چهار ساعت در منطقه عملیات به سر می‌بردند. براون گفت: فرمانده عملیات حاضر در صحنه تصمیم گرفت که هلیکوپترها را نابود نکند، زیرا به‌نظر او منفجرکردن آنها می‌توانست اوضاع خطرناکی به وجود آورد که قبلاً پیش‌بینی نشده بود. وی ادامه داد: این اقدام می‌توانست صدمات فراوانی به هواپیماهای سی ۱۳۰ وارد کند و باعث مرگ بسیاری دیگر شود. یافتن و بیرون‌آوردن اسناد محرمانه از هلیکوپترها نیز بسیار خطرناک تشخیص داده شد و این خطری بود که هم برای خدمه هلیکوپترها و هم بالقوه برای تجدید سازمان تیم در صورتی که تعداد بیشتری کشته می‌شدند، وجود داشت. براون همچنین گفت: خدمه هلیکوپترها زمانی که در میان طوفان شن به‌طرف منطقه عملیات می‌رفتند مثل آن بود که در داخل یک ظرف شیر سیاه قرار گرفته‌اند و سرگیجه‌های متناوب مانع آن می‌شد که ثبات خود را حفظ کنند. وی افزود: فرمانده

پرواز و هلیکوپتر دیگری که در کنارش حرکت می‌کرد با هلیکوپترهای خود در صحرا به زمین نشستند. فرمانده پرواز تصور می‌کرد که ۶ هلیکوپتر دیگر نیز از او پیروی کرده و به زمین خواهند نشست و منتظر خواهند شد که طوفان شن برطرف شود، ولی هلیکوپترهای دیگر به راه خود ادامه دادند و در ابتدا سعی می‌کردند در کنار یکدیگر باقی بمانند، ولی بالاخره از یکدیگر جدا شده و هرکدام به تنهایی به سوی منطقه عملیات به راه خود ادامه دادند. ۲ هلیکوپتر پیشتاز سپس در طوفان شن به پرواز خود ادامه دادند تا به محل عملیات برسند، ولی زمانی به محل رسیدند که اطلاع یافتند ۳ هلیکوپتر از کار افتاده است و عملیات بایستی لغو شود.^۱

۳۶۰

غافلگیری مطلق حادثه طبس باعث هوشیاری جدی در طیف وسیعی در ایران شده است، با این حال در میان مسئولان ذی‌ربط که متعدد بوده و در موقعیتی جداگانه قرار دارند نوعی سرگردانی اطلاعاتی ناشی از گزارش‌های مختلف غیرقابل تأیید و تکذیب، به چشم می‌آید. در حالی که دو روز قبل، اطلاعات (سپاه) کرمان در گزارش "جهت اطلاع" خود به اطلاعات سپاه تهران، به نقل از گزارشگر هوانیروز کرمان و ژاندارمری از مشاهده «یک شیء نورانی با صدای هلیکوپتر در دامنه کوه اختیارآباد کرمان»^۲ خبر داده بود، امروز صبح، کمیته طبس در تماسی با سپاه گزارش داد: «دیشب ساعت ۱۰/۵، یک فروند* در دو کیلومتری منطقه پایین آمد. ساعت ۲ تا ۳، هشت فروند هواپیما یا هلیکوپتر که تشخیص داده نشد، با چراغ چشمک‌زن فرود آمده و ساعت ۳/۵ اطلاع حاصل شد و آماده و دستور دیگری نرسیده و از تهران اطلاع داده شد ساعت ۵ صبح، ۳ فروند فانتوم جهت شناسایی به منطقه رفتند، ولی تاکنون خبری نشده ارتباط با منطقه نداریم. ۱۱ نفر از ژاندارمری و ۸ نفر از طبس به منطقه رفته‌اند. در اطراف محل قبلی»^۳ در ساعت ۱۰ صبح، مرکز فرماندهی سپاه به رکن سوم ستاد مشترک ارتش اعلام کرد: «طبق مکالمات استانداری خراسان، تعداد هلیکوپترهای دیده‌شده در منطقه ۹ فروند می‌باشد که از دستگاه‌های مخابراتی آنها امواج پارازیت پخش می‌شود که باعث از کار افتادن کلیه دستگاه‌های بی‌سیم منطقه طبس شده است. آخرین خبر به وسیله بی‌سیم ستاد مرکزی سپاه پاسداران از استانداری خراسان بوده که آن هم خیلی ضعیف مکالمه شده [است].»^۴

هنگام ظهر آیت‌الله صدوقی امام‌جمعه یزد، در خطبه نماز جمعه اظهار کرد: به من خبر دادند دوباره ۶ هواپیمای امریکایی به منطقه طبس آمده‌اند و از طبس به ژاندارمری یزد تلفن شده تا برای کمک به منطقه بروند، اما متأسفانه هیچ‌کس در هنگ ژاندارمری نبوده است.^۵

* در سند به همین شکل آمده است.

در ساعت ۱۵:۴۰، مسئول واحد اطلاعات و تحقیقات مشهد به تهران اعلام کرد: از ساعت ۳/۵ صبح امروز، در جریان تجاوز هوایماها بوده‌ایم و هم‌اکنون برابر اطلاع واصله در ساعت ۳ بعدازظهر، تعداد ۸ فروند هلیکوپتر در ۲۰ کیلومتری پاسگاه سیار انتظامی در حرکت به طرف جنوب شرق دیده شده است. در ادامه، اقدام سریع مطالعه و تحقیق تقاضا شده است.^۶

در ساعت ۱۶:۲۵، دوزدوزانی فرمانده سپاه، به مرکز فرماندهی رکن سوم ستاد مشترک ارتش اعلام کرد: «طبق اظهارات مسئول کمیته طبس که بنا بر اظهارات کلیه پرسنل مستقر در محل و همچنین سرگرد امیر شقایقی نماینده لشکر ۷۷ خراسان، تعداد ۸ فروند هلیکوپتر متجاوز در ۲۰ کیلومتری پاسگاه سیار به طرف جنوب شرقی محل استقرار مورد تأیید است. ضمناً هوایمای اکتشافی ایران از ساعت ۵/۳۰ تا ۶ صبح، فقط سمت شمالی و مرکزی محل استقرار پاسگاه را شناسایی نموده است و از منطقه جنوب که محل مشکوک است شناسایی ننموده است و شناسایی با خودرو امکان‌پذیر نیست و نیاز به تعدادی هوایما می‌باشد. قبل از وقوع هرنوع حادثه‌ای اقدام مقتضی صورت گیرد.»^۷

شب‌هنگام، سرلشکر شادمهر رئیس ستاد مشترک ارتش، در این مورد گفت: ساعت ۲ بامداد، اطلاع رسید که هوایمای دشمن در منطقه طبس دیده شده است که بلافاصله هوایماهای گشت به جست‌وجو پرداختند و چیزی مشاهده نکردند. این شایعات به جایی رسید که گفته شد ۸ فروند هوایما دیده شده است. اکیپ گشت مجدداً به جست‌وجو مشغول شدند، ولی هیچ‌گونه اثری از هوایماهای دشمن در استان‌های خراسان و اصفهان دیده نشد.^۸ وی که با خبرگزاری پارس گفت‌وگو می‌کرد، در نهایت کلیه خبرهای مربوط به رؤیت هوایماها و هلیکوپترهای خارجی در استان‌های خراسان و اصفهان را بی‌اساس خواند و گفت: این اکاذیب و شایعات از طرف ستون پنجم دشمن طرح‌ریزی می‌شود، تا توجه ارتش و مردم را به قسمتی از خاک وطن جلب کرده تا احیاناً از سویی دیگر بتوانند ضربه‌ای به کشور وارد سازند. وی در پاسخ به علت آماده‌باش ارتش گفت این وظیفه ارتش است که در این مقطع از زمان نیروهای همیشه آماده باشند. سرلشکر شادمهر از مردم خواست که هوشیار باشند و به این شایعات توجهی نکنند.^۹

یادآوری می‌شود در نوع هشدارهای خطر اقدام نظامی امریکا، نوع برخورد مراکز سپاه و ارتش متفاوت است که این امر چالش‌هایی (نه‌چندان مهم) را در پی دارد.

مسئول روابط عمومی سپاه مشهد در گفت‌وگو با خبرنگار روزنامه *انقلاب اسلامی*، ضمن تأکید بر مشاهده عوامل امریکایی مسلح و غیرمسلح حدود ساعت ۳ بامداد روز جمعه در محل سابق هجوم مهاجمان امریکایی در طبس و گزارش آن به نیروی هوایی مشهد و نیز تأیید نیروی هوایی مشهد، تأکید کرد: پیگیری لازم از طریق ارتش در این مورد انجام نشد،

با وجود اینکه ما به سپاه در تمام خراسان اعلام بسیج کردیم و نیروهای ما به علت کمبود لوازم پرواز و... نتوانستند زودتر از ۷ تا ۸ ساعت، به منطقه برسند و مسلماً در این مدت امریکاییان می‌توانستند نقل و انتقالات لازم را به عمل آورند. وی اضافه کرد: ما اخیراً موفق به دستگیری تنی چند از جمله دو امریکایی مشکوک شده‌ایم که ایشان دارای کارت خبرنگاری از وزارت ارشاد ملی بوده‌اند. وی در مورد تکذیب خبر دیده‌شدن امریکاییان و نیز اشیاء مشکوک توسط ارتش گفت: تکذیب‌های اینها برای ما خیلی مشکوک است و قاعده‌اش این است که اینها قبل از اینکه بخواهند تکذیب بکنند، با ما تماس بگیرند، عقیده ما را بشنوند و بعداً اگر نتوانستند ما را قانع کنند ما خودمان تکذیب می‌کنیم یا مشترکاً تکذیب می‌کنیم. این تکذیب‌های یک‌طرفه خودش دلیل می‌شود بر مشکوک بودن قضیه.^{۱۰}

۳۶۱

اظهارات کارتر با مضمون تلویحی تداوم فشار غیرنظامی و تصریح تاجر بر غیرنظامی بودن فشارهای آتی و نیز رد پیشنهاد بنی‌صدر در پارلمان اروپا، مهم‌ترین مطالب امروز مربوط به روابط ایران و امریکا است.

امروز، کارتر رئیس‌جمهور امریکا، یک بار دیگر تأکید کرد: «تازمانی که گروگان‌های امریکایی آزاد نشوند، امریکا آرام نخواهد گرفت.» به گزارش رادیو امریکا، وی هشدار داد: «به رهبران ایران یادآور می‌شویم که استقلال و تمامیت ارضی کشورشان به‌علت سیاستی که در پیش گرفته‌اند در معرض خطر قرار گرفته و به انزوای جهانی ایران خواهد انجامید.» البته وی یادآور شد: «ما می‌کوشیم از طریق مسالمت‌آمیز و اقدامات دسته‌جمعی با متحدان خود مقدمات آزادی گروگان‌ها را فراهم کنیم.» کارتر همچنین گفت: «ایالات متحده پس از حل مسئله گروگان‌ها مایل به برقراری روابط عادی با ایران است.»^{۱۱}

در این حال، جدی‌ترین متحد امریکا درباره عدم برخورد نظامی به تصریح سخن گفت. رویتر از اسکاتلند در گزارش اظهارات امروز مارگارت تاجر نخست‌وزیر انگلیس، به نقل از وی اعلام کرد: غرب راهی ندارد جز اینکه از طریق فشارهای سیاسی، دیپلماتیک و اقتصادی این ماجرا را محکوم کند. وی تصریح کرد: من اقدام نظامی را رد می‌کنم، زیرا فکر نمی‌کنم به نتیجه برسد و به‌علاوه آثار جانبی آن فاجعه‌آمیز خواهند بود.^{۱۲}

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه از پاریس، در جلسه امروز پارلمان اروپا که به ریاست خانم سیرون ری در لوکزامبورگ تشکیل شد، درخواست پرزیدنت بنی‌صدر درباره اعزام هیئتی به ایران برای کسب اطلاع از جزئیات حمله اخیر امریکا به ایران رد شد.^{۱۳}

۳۶۲

باتوجه به بحران به وجود آمده میان ایران و آمریکا، همسایگی ایران با شوروی و مداخله نظامی شوروی در افغانستان، مسئله شوروی برای غرب به ویژه آمریکا از حساسیت‌های بیشتری برخوردار شده است. در همین رابطه امروز، جیمی کارتر در سخنرانی خود در فیلادلفیا اعلام کرد: اتحاد شوروی امکان دارد از افغانستان به عنوان یک پایگاه برای حمله به پاکستان استفاده کند. وی تأکید کرد هرگونه کوشش قدرت‌های خارجی در به دست آوردن کنترل خلیج فارس به مثابه حمله به منافع حیاتی آمریکا تلقی شده و در این صورت آمریکا در اقدام نظامی علیه کشور مورد بحث، درنگ را جایز نخواهد دانست.

کارتر در قسمتی از سخنان خود خاطر نشان ساخت که ارتش سرخ شوروی پیوسته تسلط خود را بر افغانستان افزایش می‌دهد و سعی دارد این کشور را پایگاه تجاوزهای بیشتری قرار دهد. بدین ترتیب اگر جلوی ادامه تجاوز شوروی به افغانستان گرفته نشود، جهان با جدی‌ترین مبارزه طلبی پس از جنگ سرد روبه‌رو خواهد شد.^{۱۴}

یونایتد پرس نیز از لس‌آنجلس گزارش داد: برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر، گفت تسلط شوروی بر خلیج فارس و ایران به طور تغییرناپذیری می‌تواند توازن قدرت در جهان را برهم زند. برژینسکی که در جمع شورای امور جهانی در لس‌آنجلس سخن می‌گفت، چندین بار بر اهمیت ایران و افغانستان برای امنیت کشورهای غربی تأکید کرد. وی گفت: اگر این منطقه منفجر شود یا تحت سلطه یک قدرت متخاصم قرار گیرد، توازن قدرت در جهان نه تنها به طور عمده بلکه به طور تغییرناپذیری از بین خواهد رفت.^{۱۵}

در همین حال، بنا بر گزارش امروز بخش فارسی رادیو مسکو، ژوزف لونس دبیرکل پیمان ناتو، اظهار کرد: برخی کشورهای عضو پیمان ناتو در نظر دارند از آمریکا در حوزه خلیج فارس پشتیبانی نظامی کنند. ژوزف لونس گفت که تصمیم نهایی در این باره در اجلاس ویژه کمیته طرح‌ریزی ناتو گرفته خواهد شد که هفته آینده، کار خود را آغاز خواهد کرد. مفسر رادیو مسکو یادآوری کرد: این اظهارات پراکنده پس از گفت‌وگوی اخیر لونس با کارتر و دیگر مقامات بلند پایه آمریکا ایراد شده است.^{۱۶}

۳۶۳

درگیری‌های سندج که ۲۴ روز قبل، با ممانعت از عبور ستون ارتشی پایه‌گذاری شد، امروز در حالی ادامه یافت که در مجموع نیروهای ارتش و سپاه در موقعیتی برتر از نیروهای مسلح محلی و وابسته به گروه‌های محارب قرار دارند.

به گزارش برخی شاهدان، به نظر می‌رسد گروه‌های مسلح غیرقانونی که از تنها راه ارتباطی خود یعنی راه کوهستان تغذیه و پشتیبانی می‌شوند، از لحاظ مهمات تا حدودی در تنگنا قرار دارند زیرا تعداد تیراندازی‌های آنها روزبه‌روز کاهش می‌یابد.^{۱۷} البته نیروهای خودی نیز در مضيقه جدی قرار دارند. یک تلفن گرام که امروز به سپاه رسید، حاکی است: «برابر گزارش نزاجا، سپاهیان پاسدار انقلاب مأمور به سنندج به تعداد فعلی قادر به پاک‌سازی شهر سنندج نبوده و نیاز به تقویت دارند. دستور فرمایید سریعاً به اعزام تعداد پاسدار ورزیده و فعال به سنندج، نسبت به تقویت پاسداران موجود آن شهرستان اقدام نمایید.»^{۱۸}

در تلفن گرام دیگری که امروز از مرکز فرماندهی ستاد مشترک ارتش به فرماندهی نیروی زمینی ارسال شده، نوع نیازهای داوطلبان اعزامی چنین آمده است: «برابر اعلام سپاه پاسداران تعداد ۲۰۰ قبضه اسلحه ژ ۳ همراه با هر قبضه، پنج عدد خشاب ژ ۳ مورد نیاز پاسداران اعزامی از اصفهان می‌باشد. چون این پرسنل برای انجام مأموریت محور کرمانشاه - سنندج اعزام می‌شوند، دستور فرمایید نسبت به تأمین سلاح و مهمات مورد نیاز در صورتی که سپاه کرمانشاه خود قادر به تأمین نمی‌باشند، لشکر کرمانشاه اقدام و تأمین نمایند.»

ف. سماجا سرلشکر محمدهادی شادمهر^{۱۹}

سپاه با ارسال تلفن گرام دیگری به ارتش اعلام کرد: «طبق خبراصله از سپاه کرمانشاه جهت پاک‌سازی منطقه کامیاران - سنندج به پرسنل ژاندارمری نیازی نیست، لذا بایستی از وسایل مخابراتی و همچنین مهمات و خودروی آن سازمان بتواند استفاده کند. ظرف امروز، دستور لازم جهت تحویل وسایل اخذ تا اینکه سریعاً در منطقه اقدام گردد.»

فرمانده سپاه پاسداران دوزدوزانی^{۲۰}

از سوی دیگر، از نظر راه ارتباطی و تدارک و تردد، نیروهای دولتی روزبه‌روز وضع بهتری می‌یابند. در گزارش امروز عملیات همدان به تهران و کرمانشاه آمده است: «۵ گروه ده نفری در سیلوی سنندج مستقر هستند و تعدادی در وزارت راه و بقیه در گرده‌های صلوات‌آباد و روستاها و در هر چند کیلومتری عده‌ای از افراد ارتش مستقر هستند و در حال حاضر اوضاع آرام است.»^{۲۱} البته آرامش یادشده نسبی است و اجرای آتش از تپه‌های اطراف شهر ادامه دارد^{۲۲} و در داخل شهر نیز همچنان تشنج و درگیری موضعی و خانه‌به‌خانه مشاهده می‌شود. سخت‌ترین نقطه این درگیری‌ها در اطراف منازل سازمانی بیرون از شهر گزارش شده است. سنگر گروه‌های مسلح ضدانقلاب در تپه مشرف به این نقطه واقع است و تاکنون دو بار عملیات نظامی پاسداران و پیشمرگان مسلمان کرد برای فتح مواضع آنها در این نقاط بی‌نتیجه مانده است. در آخرین حمله به این تپه ۲۰ سرباز و پاسدار زخمی و ۶ تن شهید شدند، اما ارتش و پاسداران برای پاک‌سازی

این منطقه در تدارک حمله هستند. باشگاه افسران نیز در تیررس ضدانقلاب است و امکان خروج ۱۷ مجروح از نیروهای خودی که در این باشگاه به سر می‌برند، وجود ندارد. در دیگر قسمت‌های شهر نیز چندین مغازه تخریب و اموال آن غارت شده است.^{۲۳}

بروجردی فرمانده سپاه پاسداران مستقر در سندج، درباره چگونگی ترکیب نیروهای گروه‌های مسلح ضدانقلاب گفت: «سازماندهی نیروهای گروه‌های درگیر با کومه‌له است و پیشمرگان حزب دمکرات و چریک‌های فدایی خلق شاخه کردستان زیر نظر کومه‌له عمل می‌کنند. این گروه‌ها با سنگربندی در داخل خانه‌های مردم، امکان عملیات تعرضی و کوبیدن مواضع را تا حدودی از ما و نیروهای ارتش سلب کرده‌اند و ما نمی‌دانیم چه رفتاری را در پیش بگیریم.» وی اضافه کرد: «این گروه‌ها به‌زور خود را به مردم تحمیل کرده‌اند و ابتدا باید مزاحمت و فشار نظامی این گروه‌ها را از مسیر مردم کم کرد و بعد برای طرح آقای سحابی درمورد نظرخواهی از ۳۶ میلیون ایرانی درباره کردستان اقدام کرد.» بروجردی سپس «دولت بازرگان را عامل تقویت و قدرتمندی گروه‌های مسلح در زمان مذاکرات هیئت ویژه دانست و گفت: اینها از فرصت مذاکره استفاده کرده و خود را سازماندهی نظامی کردند و به اینجا رسید که وضع منطقه کردستان به این موانع برخورد کرد.»^{۲۴}

امروز، لشکر ۲۸ کردستان اعلامیه‌ای منتشر کرد که نشان می‌دهد عملیات دولتی تشدید خواهد شد. در این اعلامیه آمده است:

«بسمه‌تعالی

اهالی محترم سندج، ضدانقلابیون دست به آخرین تلاش‌های مذبوحانه خود زده‌اند و واپسین لحظه‌های عمر خویش را می‌گذرانند. به آنها اجازه فرار ندهید، آنها را دستگیر کرده و به نیروهای پاسدار و ارتش تحویل دهید و خود به پاک‌سازی شهر پرداخته و موانع را از خیابان‌ها بردارید. این گروه‌ها باعث بدبختی شما شده و شهرتان را به ویرانی کشیده‌اند، سزاوار نیست از چنگال قصاص عدالت بگریزند، به آنها رحم نکنید که بار دیگر شما را نابود خواهند کرد.

اذا جاء نصر الله و الفتح: وقتی که یاری خدا فرارسد و پیروزی عیان گردد می‌بینید که مردم دسته‌دسته در دین خدا وارد می‌شوند، پس خدا را شکر کنید و از گذشته خود استغفار نمایید که خداوند توبه‌پذیر است.»^{۲۵}

شب‌هنگام نیز نیروی زمینی ارتش اطلاعیه‌ای بدین شرح انتشار داد:

«بسمه‌تعالی

در این موقع که ضدانقلابیون و افراد مسلح غیرمجاز روزهای آخر کشتار و مقاومت خود را در سندج می‌گذرانند، این مدعیان خدمت به خلق کرد و فدائیان خواستار سلامت و رفاه

مردم کردستان شروع نموده‌اند به غارت اموال و اثاثیه خانه‌ها و مغازه‌های مردمی که از آنجا گریخته‌اند و در پناه ارتش می‌باشند. مردم شهر تقاضا دارند صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و رسانه‌های گروهی با حضور در سنندج ناظر تیرباران مردم مسلمان و غارتگری آنها باشند.^{۲۶}

۳۶۴

درگیری‌های بیجار و دیواندره که اموری در حاشیه درگیری‌های سنندج محسوب می‌شوند، همچنان ادامه دارد. در این باره امروز، دوزدوزانی فرمانده سپاه به ستاد مشترک ارتش پیام داد: «طبق خبر واصله سپاه و ارتش هماهنگی کرده و می‌خواهند از بیجار به طرف دیواندره پیشروی کنند و به هلیکوپتر احتیاج مبرم دارند.»^{۲۷}

در همین حال، امروز «ساعت پنج بعدازظهر، پاسداران مستقر در بیجار به اتفاق سربازان ارتشی برای شناسایی منطقه عازم قریه لوکه بودند که مورد حمله افراد مسلح واقع شدند. در این درگیری یک پاسدار به نام یدالله قاسمی شهید و ۲ پاسدار دیگر زخمی شدند.»^{۲۸} گزارش رسیده به واحد عملیات سپاه حاکی است که در این درگیری همچنین «از مهاجمین ۲۰ نفر کشته و چند قبضه تیربار، کالیبر ۵۰ و خمپاره و اتومبیل لندرور و مقداری مهمات به دست آمد.»^{۲۹}

۳۶۵

بعد از سنندج، مهم‌ترین درگیری‌های امروز، به مربع سقز - بانه - سردشت - مهاباد، مربوط است.* در سقز، دو گزارش از دو منبع متفاوت مربوط به دو طرف درگیری، گویای وضع امروز این شهر است. به نوشته هفته‌نامه کار ارگان سازمان چریک‌های فدایی خلق: «درگیری‌های امروز، منجر به ویرانی تعدادی خانه و مجروح شدن عده‌ای [از] مردم... سقز شد. در جاده سقز - بانه طی درگیری‌هایی که بین پیشمرگان کرد و ارتش رخ داد، تلفات سنگینی به این واحد ارتشی وارد آمد.»^{۳۰} در همین حال، گزارش ژاندارمری مربوط به آخرین ساعات همین روز حاکی است: «گروه‌های مسلح با سلاح سنگین به سوی پادگان سقز تیراندازی نموده و تعدادی از تأسیسات آسیب دیده‌اند.»^{۳۱}

در بانه، پادگان همچنان در محاصره مهاجمانی است که سازمان چریک‌های فدایی خلق آنان را پیشمرگان قهرمان کرد خواند. نشریه کار ارگان این سازمان در این باره نوشته است: «روز قبل هلیکوپترهایی که به قصد رساندن مهمات به پادگان بانه در آسمان شهر به پرواز درآمده بودند، با مقابله و آتش پیشمرگان روبه‌رو شدند.»^{۳۲} یادآوری می‌شود این پادگان از حدود ۱۵ روز پیش،

* هرچند درگیری‌های این منطقه شدیدترین درگیری‌های مناطق غرب کشور نبود، اما به نوعی مهم‌ترین آنها محسوب می‌شد.

به دلیل اینکه یک قله مسلط به پادگان به دست گروه‌های مهاجم افتاده، زیر آتش قرار گرفته است تا جایی که فرود هلیکوپتر امکان‌پذیر نیست و عملاً پادگان به حالت محاصره درآمده است. گفته می‌شود اگر از این پادگان پشتیبانی نشود، حتماً سقوط خواهد کرد. البته جهاد سازندگی در بانه مشکلات رفاهی پادگان را تقریباً حل کرده است.^{۳۳}

در سردشت، پاسگاه مهم کلته بار دیگر مورد هجوم قرار گرفت. این درگیری در حالی تا ساعتی بعد از نیمه‌شب ادامه یافت که تعدادی فانتوم، در چند مرحله مواضع مهاجمان را کوبیدند و آنها را عقب راندند. همین اقدام، عامل مهم افزایش روحیه مقاومت در پاسگاه بوده است. از مدافعان پاسگاه ۴ نفر شهید و عده‌ای به‌سختی مجروح شدند. گزارش ساعت ۳۰ دقیقه بامداد هنگ ژاندارمری سردشت حاکی است: «تا این ساعت، درگیری بین مهاجمین و افراد پاسگاه کلته ادامه دارد و چون تقاضا گردیده بود که هر دو ساعت یک‌بار هواپیمای جت در اطراف پاسگاه مانور نموده و نسبت به کوبیدن اهداف مهاجمین اقدام نمایند به همین نحو از طریق سماجا به نهاجا اعلام و عمل می‌گردد.» در این گزارش همچنین ۳ فروند هلیکوپتر ۲۱۴ و تعدادی هلیکوپتر کبری درخواست شده است و در پایان هنگ ژاندارمری سردشت افزوده است: «نتیجه اقدامات بعدی متعاقباً اعلام خواهد شد.»^{۳۴}

در مهاباد، یک دستگاه خودروی حامل خواربار ارتش به دست افراد حزب دمکرات افتاد.^{۳۵} این در حالی است که نوعی محاصره اقتصادی علیه مناطق آلوده وجود دارد^{۳۶} و این‌گونه غنائم برای محاربان بسیار مغتنم است.

۳۶۶

موضوع کردستان در عرصه تبلیغات نیز امری حساس است. در ادامه دو نمونه از گزارش نشریات گروه‌های مسلح غیرقانونی و نیروهای خودی درگیر ذکر شده است.

نشریه خیر مربوط به سازمان چریک‌های فدایی خلق شاخه سندج، مدعی شده است که حدود ۱۴۰۰ نفر از سربازان که قرار بود به کردستان اعزام شوند از دستور فرماندهان خود سرپیچی کرده‌اند.^{۳۷} البته بخشی از این تبلیغات، خودبه‌خود نوعی اعتراف هم محسوب می‌شود. به‌عنوان مثال در همین نشریه آمده است: «براساس خبرهای واصله تعداد کشته و زخمی‌شدگان دشمن در سندج ۴۵۰ نفر پاسدار و ۲۵۰ نفر ارتشی هستند. ضمناً ستون اعزامی به کردستان که روزهای اول جنگ توسط پیشمرگان قهرمان ضربه خورد، ۷۰ نفر کشته، ۴۰ نفر مفقود و ۲۵۰ نفر زخمی به جای گذاشت.»^{۳۸}

از سوی دیگر، روزنامه انقلاب اسلامی در گزارشی از نماز جمعه امروز اصفهان، با اشاره به برگزاری نماز به امامت آیت‌الله طاهری و شرکت ده‌ها هزار تن از مردم، چنین نوشت: «آیت‌الله طاهری

در خطبه‌های نماز به مسئله کردستان اشاره کرد و گفت حل این مسئله امروز کلید حل مسائل و مشکلات ایران و جمهوری اسلامی است. آیت‌الله طاهری یادآور شد که گروهک‌هایی در کردستان و حتی این روزها تحت‌عنوان اسلام می‌گویند چرا آدم‌کشی راه انداخته‌اید؟ باید از این بی‌انصاف‌ها سؤال کرد که چه کسی این آشوب را راه انداخته است؟ وی افزود: امام در پیام ۲۶ آبان خود فرمودند "من عاجزانه از مردم تقاضا می‌کنم." این تقاضا به معنای چیست؛ جز این است که امام نمی‌خواستند خونریزی بشود.* اگر در مسئله کردستان اندک سستی به خرج داده شود آشوب کردستان منجر به تجزیه این استان و در نتیجه تشکیل یک اسرائیل کوچک در کردستان خواهد شد. باید مسئله کردستان خاتمه پذیرد زیرا آتش در کردستان به دست ما روشن نشده بلکه به وسیله فداییان، کومه‌له، دمکرات و

آیت‌الله طاهری امام‌جمعه اصفهان:
آشوب کردستان منجر به تجزیه این استان و در نتیجه تشکیل یک اسرائیل کوچک خواهد شد. باید مسئله کردستان خاتمه پذیرد.

در حقیقت مزدوران کارتر و صدام حسین روشن شده است.^{۳۹}

۳۶۷

امروز در حوزه‌های انتخابیه‌ای که کاندیداها به اخذ رأی بالاتر از ۵۰ درصد شرکت‌کنندگان در رأی‌گیری، موفق نشده بودند، دور دوم انتخابات مجلس برگزار شد. در اکثر شهرستان‌ها، محیط آرام و به‌دور از تنش بود،^{۴۰} اما در بعضی از حوزه‌ها چنین نبود.

میرسلیم معاون وزارت کشور، اعلام کرد که به‌دلیل شرایط خاص منطقه، انتخابات مجلس در شهرهای سنندج، سقز، بانه، مریوان، فیروزآباد فارس، نقده، سیرجان، ایذه، قروه، بندر لنگه و پاوه برگزار نشده است. انتخابات بخش بهار همدان و بویراحمد نیز به تعویق افتاده و حدود سه هفته دیگر برگزار خواهد شد.^{۴۱} همچنین حقگو استاندار آذربایجان غربی، اعلام کرد: به‌دلیل فضای نامساعد در شهرستان‌های میان‌دوآب و ماکو، برگزاری انتخابات در این مناطق لغو شد.^{۴۲} در خوی نیز برای منطقه قطور صندوق اخذ رأی ارسال نشد، در حالی که در سایر نقاط این شهرستان رأی‌گیری انجام شد.^{۴۳} در کرمانشاه در آخرین لحظات شب گذشته، برگزاری دور دوم انتخابات این شهر به بعد موکول شد.^{۴۴} در این حال، حزب دمکرات کردستان با انتشار اطلاعیه‌ای ضمن اعتراض به درگیری‌های کردستان، اعلام کرد در دور دوم انتخابات مجلس شرکت نخواهد کرد.^{۴۵}

* ضمیمه دارد؛ بخش‌هایی از پیام ۲۶ آبان ۱۳۵۸ امام خمینی خطاب به مردم کردستان.

۳۶۸

در وضعیت کنونی که به دلیل شرایط پس از انقلاب، غالب اختلافات جریان‌های سیاسی، به‌جای مجاری قانونی با اقدام مستقیم افراد حل و فصل می‌شود، نظام با مشکل عمده‌ای در این زمینه روبه‌رو است. در واقع، علاوه بر بحران قومی کردی در مناطق غرب کشور، در سایر نقاط نیز نوعی بحران و بلا تکلیفی وجود دارد. امروز، در زاهدان تعیین تکلیف کتابخانه مسجد جامع که در اختیار هواداران سازمان مجاهدین خلق است، به صورت درگیری خیابانی انجام شد. ژاندارمری ناحیه سیستان و بلوچستان گزارش داد: «بعد از اختتام نماز جمعه عده‌ای از مردم زاهدان به کتابخانه مسجد جامع شهر تهاجم و در پی آن عده‌ای از جوانان به اصطلاح جنبشی [به] اعتراض به این موضوع اقدام و بین جوانان و مردم درگیری حاصل و در نتیجه تعدادی از طرفین مجروح شدند. آلات به کار رفته چوب و چاقو بوده است.»^{۴۶} این در حالی است که «تحصن عده‌ای از دانشجویان و خانواده آنان در اعتراض به بازداشت تعدادی از دانشجویان دانشگاه زاهدان در ساختمان دادگستری کماکان ادامه دارد.»^{۴۷}

نمونه‌ای دیگر در بابل روی داد. در این باره اطلاعیه "حزب توده ایران - سازمان بابل" بدین شرح منتشر شد: «همشهریان مبارز، در ساعت ۲۱ بعد از ظهر روز پنجشنبه [جمعه] ۱۳۵۹/۲/۱۹، هنگامی که چهار نفر از هواداران حزب توده ایران در بابل مشغول نصب پوسترهای تبلیغاتی حزب به مناسبت شهادت خسرو روزبه عضو کمیته مرکزی حزب توده ایران، قهرمانان ملی ایران و نیز پوسترهای ضد امپریالیستی بودند، مورد حمله ۹ نفر از افراد مسلح به چماق و چاقو واقع شدند و در نتیجه از تمام نقاط بدن زخم برداشتند و صدمه دیدند. عاملین این درگیری وابسته به گروهک ضد انقلابی و مائوئیستی سازمان پیکار در راه آزادی طبقه کارگر و دیگر گروهک‌های مائوئیستی بودند. آنها به بهانه اینکه گویا ما پوسترهای خود را روی پوسترهای آنها چسبانده‌ایم، بر سر رفقای ما ریختند و به این ترتیب منطق ضد انقلابی و ضد انسانی چماق و چاقو را به نمایش گذاشتند. آنها در پایان عملیات فاشیستی خود در برابر این سؤال رفقای ما که آیا این منطق شماست؟ اظهار داشتند این یک اخطار ابتدایی بود. ما برای نابودی توده‌ای‌ها اسلحه هم به دست می‌گیریم!»^{۴۸}

نمونه دیگر که عمق و گستره جناح‌بندی غیررسمی، اما به شدت سرسختانه جریان‌های سیاسی درگیر در شرایط کنونی را نشان می‌دهد، ماجراهایی است که به تعویق انتخابات مرحله دوم کرامانشاه انجامید. در این ماجرا تقریباً تمامی نیروهای رسمی و غیررسمی شهر به نوعی درگیر ماجرا بودند. نکته مهم دیگر اقدامات سازمان یافته پیگیرانه‌ای است که از سوی هردو طرف قضیه، پشت تحرکات مردمی، به شکل ناپیدا، ولی به شدت تعیین‌کننده وجود دارد. در واقع شهر و مطالبات و ملاحظات قانونی و انقلابی عرصه درگیری دو نوع سازماندهی و تشکیلات است که پشت صحنه و تاکتیک‌های همدیگر را به خوبی می‌شناسند، ولی در قالب و پوشش تحرکات اجتماعی آن را بروز می‌دهند.

ماجرا از روز چهارشنبه ۱۳۵۹/۲/۱۷ شروع شد. روزنامه *اطلاعات* پنجشنبه نوشت: روز چهارشنبه، گروهی از ساکنان کرمانشاه در مسجد معتضدی این شهر اجتماع کردند و خواستار لغو انتخابات شدند. این عده دیشب، به فرمانداری کرمانشاه رفتند و در آنجا متحصن شدند و صبح روز پنجشنبه، مانع از ورود استاندار کرمانشاهان، رئیس شهربانی، فرماندار کرمانشاه و دیگر کارکنان فرمانداری به ساختمان فرمانداری شدند. مسئول روابط عمومی سپاه پاسداران کرمانشاه در این باره گفت: هم‌اکنون فرمانداری در تصرف گروه متحصن است. وی افزود: اعتراض این افراد به راه یافتن ۲ تن از اعضای سازمان مجاهدین خلق به دور دوم انتخابات مجلس شورای ملی است. یکی از متحصنین نیز گفت: هدف از تحصن لغو انتخابات در کرمانشاه است و خواستار لغو انتخابات هستیم. این عده همچنین اجازه ندادند صندوق‌های رأی‌گیری که در فرمانداری نگهداری می‌شود، بیرون آورده شود.^{۴۹} اجتماع‌کنندگان در فرمانداری را بیشتر بازاریان، زنان و اقشار مختلف مردم تشکیل می‌دادند و نمایندگان آنها، همچنین ۲ تن از مادران شهدا سخنرانی و اعلام کردند هدف ما احقاق حق شهادت در راه حق و ایمان به انقلاب اسلامی است. یکی دیگر از سخنرانان گفت: ما به شک افتاده‌ایم که نه تنها در انتخابات مرحله اول تقلب شده، بلکه حتی بدون اعلام نتیجه بررسی این تقلبات و بدون توجه به خواست عموم همچنان با انجمن نظارت قبلی و جایگزینی ۲ تن از مستعفیان درصددند اعضای انجمن مذکور را بر ما تحمیل کنند.^{۵۰}

در ادامه ماجراهای صبح امروز (پنجشنبه)، حدود ساعت ۱۳:۵۵، اطلاعیه استانداری از صدای جمهوری اسلامی ایران مرکز کرمانشاه پخش شد مبنی بر اینکه عده‌ای از افراد مسلح فرمانداری را اشغال کرده‌اند، اما ساعتی بعد تکذیب این اطلاعیه از همان منبع اعلام شد.^{۵۱} واکنش چشمگیر در این میان، استعفای محمدعلی گرامی نوری فرماندار کرمانشاه، بود. وی در تلفن‌گرامی به وزارت کشور نوشت:

«بسمه‌تعالی»

مقام محترم وزارت کشور، محترماً به اطلاع می‌رساند که ضمن محکوم کردن اشغال مسلحانه فرمانداری کرمانشاه از طرف گروهی اغفال‌شده و به‌علت دخالت افراد غیرمسئول در امور دولتی و عدم رعایت و توجه به موازین قانون در چارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی از جانب منتقدین شهر، استعفای خویش را از پست فرمانداری کرمانشاه اعلام می‌دارم. ضمناً هرگونه پشتیبانی احتمالی از خود را سلب، پس از اعلام استعفا از گروه‌های فرصت‌طلب که منجر به تشنج و برهم‌زدن [امنیت] در سطح شهر شود شدیداً محکوم می‌نمایم.^{۵۲} این درحالی است که بهروز ماکوئی استاندار، از اظهارنظر در این باره خودداری و آن را به وقت دیگری موکول کرد.^{۵۳}

در ساعت ۱۷:۳۰، روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی کرمانشاه تلفنی بیانیه‌ای را در اختیار خبرگزاری پارس قرار داد. در این اطلاعیه آمده است: ساعت ۱۳:۵۵ امروز (پنجشنبه)، از طرف استانداری از طریق صدای جمهوری اسلامی مرکز کرمانشاه، اطلاعیه‌ای مبنی بر اشغال فرمانداری توسط گروهی مسلح خوانده شد که از اشغال‌کنندگان خواسته شده بود فرمانداری را تخلیه کنند. انتشار اعلامیه استانداری که با تحریک کردن مردم به منظور حمله به اجتماع‌کنندگان همراه بود، موجب ناراحتی اهالی در گوشه‌وکنار استان شد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی لازم دانست در ارتباط با این مسئله نکاتی را مطرح کند:

۱. مسئول روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی شخصاً با اجتماع‌کنندگان در فرمانداری ملاقات کرد و مشاهده شد هیچ‌کدام از اجتماع‌کنندگان مسلح نیستند.
۲. نشر این‌گونه اکاذیب آن هم از طرف سازمان مسئول در شرایط فعلی فقط به سود ضدانقلاب است.
۳. مردم کرمانشاه با هوشیاری که دارند خود جلوی حرکت غیرقانونی را خواهند گرفت.
۴. شهر کرمانشاه از وجود گروه مسلح غیرقانونی مبرا بوده و کسی حق حمل سلاح غیرمجاز را ندارد. بدیهی است سپاه پاسداران انقلاب اسلامی کلیه جریان‌ات منطقه را زیر نظر گرفته و هر حرکت ضدانقلابی را در نطفه خفه خواهد کرد.^{۵۴}

در چنین وضعیتی کشف بمب در یک سینمای کرمانشاه،^{۵۵} نشان‌دهنده حدت اوضاع در شهری است که انتخابات در آن متوقف شده است. اطلاعات سپاه کرمانشاه به اطلاعات سپاه تهران گزارش داد: «صبح امروز، یک بمب در سینما شهر تماشای کرمانشاه توسط مردم کشف شد. این بمب که خوشبختانه عمل نکرده بود حدود ۹ پوند ماده منفجره مخلوطی از تی.ان.تی و نیترات گلیسرین داشت که چاشنی آن با فتیله کندسوز و یک فتیله آتش‌زا منفجر می‌شد.»^{۵۶}

سرانجام در آخرین روز قبل از انتخابات و در آخرین ساعات آن مسئله مورد مناقشه پایان یافت و «انتخابات کرمانشاه در آخرین لحظات شب جمعه به بعد موکول شد.»^{۵۷}

۳۶۹

آخرین جناح‌بندی داخلی حکومتی در ایران (بنی‌صدر - خط امام) که روزبه‌روز جنبه جدی‌تری به خود می‌گیرد، طبعاً مورد توجه رسانه‌ای چون بی‌بی‌سی است.

رادیو لندن در برنامه امروز خود، با توجه به نتایج انتخابات مجلس و پیروزی قاطع جناح خط امام به جنبه‌ای از این جناح‌بندی بدین صورت پرداخته است: به نظر می‌رسد که اکنون برای رهبران غیرروحانی ایران کمی دیر شده که با ایجاد همبستگی و ائتلاف با یکدیگر به رقابت با حزب جمهوری اسلامی به رهبری روحانیون برخیزند. حزب جمهوری اسلامی از برتری

انتخاباتی گسترده‌تری نسبت به دیگران برخوردار است. نشانه‌هایی حاکی است که پرزیدنت بنی‌صدر و متحدانش سعی در ایجاد وزنه قدرتی دارند که بتواند به دستیابی به هدف دیرین بنی‌صدر که تمرکز دادن قدرت و اداره امور ایران است، کمک کند. برای مثال، ابوالحسن بنی‌صدر می‌خواهد که قبل از اجلاس مجلس، نخست‌وزیر ایران را انتخاب کند و این اقدامی است که آیت‌الله خمینی مهر تأیید بر آن نهاده است.^{۵۸} منابع مطلع می‌گویند که در این مورد با دریا دار مدنی تماس گرفته شده است. مدنی در انتخابات ریاست‌جمهوری بعد از دکتر بنی‌صدر مقام دوم را احراز کرد. گفته می‌شود که دریا دار مدنی شرایط سختی را برای قبول پست نخست‌وزیری مطرح کرده است. هنوز جزئیات این شرایط افشا نشده است، ولی در زمان انتخابات ریاست‌جمهوری او به‌طور خصوصی گفت که می‌خواهد نقش عمل روحانیون را تقلیل دهد. گزارش شده است که او گفته است روحانیون باید به مساجد بازگردند، اگر این یکی از شرایط او باشد بسیار نامحتمل است که آیت‌الله خمینی با انتصاب او برای نخست‌وزیری موافقت کند.^{۵۹}

رادیو لندن در قسمتی دیگر افزوده است: یکی از عوامل مهم در دستیابی به هدف‌های بنی‌صدر این است که وی و قطب‌زاده وزیر امور خارجه ایران، اختلافات خود را کنار گذاشته و متفقاً برای اهداف مشترک فعالیت کنند. یکی از بحران‌هایی که هم بنی‌صدر و هم قطب‌زاده علاقه‌مند به پایان آن هستند مسئله گروگان‌های امریکایی در سفارتخانه امریکا است. گرچه سرنوشت گروگان‌ها در دست مجلس آینده ایران است، اما بنی‌صدر امیدوار است بتواند در این زمینه فشارهای لازم را بر مجلس ایران وارد آورد. باین حال آیت‌الله بهشتی رهبر حزب جمهوری اسلامی، امید ناظران را برای دستیابی به نتیجه‌ای در آینده نزدیک نقش‌برآب کرده است، وی اظهار کرد که حدود ۶ هفته طول خواهد کشید تا مجلس ایران بتواند مسئله گروگان‌ها را مورد بررسی قرار دهد.^{۶۰}

ضمیمه گزارش ۳۶۶: بخش‌هایی از پیام ۲۶ آبان ۱۳۵۸ امام خمینی خطاب به مردم کردستان امام خمینی در ۲۶ آبان ۱۳۵۸، پیامی درباره مسائل کردستان ایراد کردند که مورد توجه عموم جریان‌های سیاسی قرار گرفت و از آن استقبال شد. در این پیام، امام پس از ذکر این نکته که «گزارش‌های هیئت ویژه همان‌طور بود که متوقع از برادران و خواهران کرد بود که هرگز خود را از اسلام و ایران جدا نمی‌دانند و آنچه بدخواهان به آنان نسبت می‌دهند چیزی جز افساد و توطئه‌گری نیست»، در ۷ بند، تذکراتی خطاب به برادران و خواهران کرد، بیان کردند: از جمله ضمن یادآوری این مسئله که «امروز هر اختلافی به نفع امریکا و دیگر اجانب است»، در بند ۲ گفتند: «اینجانب و همه ملت از ستم‌هایی که به شما برادران کرد در طول حکومت استبدادی شده است و از تبعیض‌هایی که برخلاف اسلام بر شما روا داشته‌اند مطلع هستیم. لکن باید بدانید که این شما برادران نبودید که مورد ستم و ظلم واقع شدید؛ سایر برادران ترک و لر و عرب و بلوچ و فارس و ترکمن هم با شماها شریک بودند و همه محروم بودند از آنچه شما محروم بودید. ... لیکن آشفتگی‌ها به قدری زیاد است که اصلاح محتاج به زمان است، و من امیدوارم که برای همه ملت و برای شما برادران کرد، وسایل رفاه حاصل شود.» ایشان، در بند ۴ این پیام افزودند: «از هیئت ویژه می‌خواهم که به مذاکرات خود با کمال حسن‌نیت ادامه دهند و با شخصیت‌های مذهبی و سیاسی و ملی و سایر قشرها تماس بگیرند تا تأمین

خواسته‌های آنان که خواست ما نیز هست، به‌طور دلخواه بشود و آرامش و امن که از بزرگ‌ترین نعمت‌های الهی است در منطقه برقرار گردد و شما برادران کرد در کنار سایر برادران به‌طور رفاه و آسایش زندگی نموده و طمع اجانب برای همیشه از کشورمان قطع شود.»

در بنده این پیام نیز آمده است: «اسلام بزرگ تمام تبعیض‌ها را محکوم نموده و برای هیچ گروهی ویژگی خاصی قرار نداده و تقوا و تعهد به اسلام، تنها کرامت انسان‌هاست و در پناه اسلام و جمهوری اسلامی، حق اداره امور داخلی و محلی و رفع هرگونه تبعیض فرهنگی و اقتصادی و سیاسی متعلق به تمام قشرهای ملت است، من جمله برادران کرد که دولت جمهوری اسلامی موظف و متعهد به تأمین آن در اسرع وقت می‌باشد و مقررات و قوانین مربوط به آن به‌زودی ان‌شاءالله تعالی تدوین می‌شود.»

امام خمینی در بند آخر این پیام تقاضا کردند: «خواهران و برادران هم‌میهن در سراسر کشور، من دست خود را پیش شما دراز می‌کنم و از شما به‌خاطر خدا و اسلام و کشور، عاجزانه می‌خواهم که تمام توان خود را برای نجات کشورتان به کار برید و اسلحه‌های سردوگرم، یعنی قلم و بیان و مسلسل، را از نشانه‌گیری به روی یکدیگر منحرف و به‌سوی دشمن‌های انسانیت، که در رأس آن امریکاست، نشانه روید.»^{۶۱}

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۵۹/۲/۱۹

۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱.
۲. سند شماره ۰۴۲۴۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات کرمان به اطلاعات تهران، ۱۳۵۹/۲/۱۷.
۳. سند شماره ۳۹۰۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از کمیته طیس به سپاه، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۴. سند شماره ۰۴۲۴۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از سپاه (مرکز فرماندهی)، به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۵. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۱.
۶. سند شماره ۰۴۱۱۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از مشهد به تهران (اطلاعات و تحقیقات)، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۷. سند شماره ۰۴۱۱۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از سپاه (مرکز فرماندهی) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۸. روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱.
۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱.
۱۰. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۳، ص ۱.
۱۱. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۲، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۴، بخش فارسی رادیو صدای آمریکا، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۱۲. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۱، ص ۴.
۱۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۲.
۱۴. همان.
۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۱، ص ۱۲.
۱۶. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۲، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۷، بخش فارسی رادیو مسکو، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۱۷. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۲.
۱۸. سند شماره ۰۴۱۱۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۱۹. سند شماره ۰۴۲۴۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۲۰. سند شماره ۰۴۱۱۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از سپاه (مرکز فرماندهی) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۲۱. سند شماره ۰۴۱۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات همدان به تهران و کرمانشاه (عملیات)، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۲۲. سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران، هفته‌نامه کار، شماره ۵۸، ۱۳۵۹/۲/۲۴، ص ۱۳.
۲۳. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۲.
۲۴. همان.
۲۵. همان.
۲۶. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۲.
۲۷. سند شماره ۰۴۱۱۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از سپاه مرکز فرماندهی به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۲/۱۹.

۲۸. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۲، ص ۱.
۲۹. سند شماره ۰۴۲۱۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از کرمانشاه به تهران (عملیات)، ۱۳۵۹/۲/۲۰.
۳۰. سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران، هفته‌نامه کار، شماره ۵۸، ۱۳۵۹/۲/۲۴، ص ۱۳.
۳۱. سند شماره ۰۵۷۵۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی شماره ۲۹، ۱۳۵۹/۲/۲۰ الی ۱۳۵۹/۲/۲۱، ص ۲.
۳۲. سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران، هفته‌نامه کار، شماره ۵۸، ۱۳۵۹/۲/۲۴، ص ۱۳.
۳۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۷، ص ۲.
۳۴. سند شماره ۰۴۱۱۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از زاجا (رکن ۳ عملیات - مرکز فرماندهی) به دفتر ریاست جمهوری، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۳۵. سند شماره ۴۱۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از ارومیه به تهران، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۳۶. سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران، هفته‌نامه کار، شماره ۵۸، ۱۳۵۹/۲/۲۴، صص ۱۳ و ۱۴.
۳۷. سازمان چریک‌های فدایی خلق (سنندج)، نشریه خبر، شماره ۷۵، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۳۸. همان.
۳۹. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱.
۴۰. همان.
۴۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۳.
۴۲. همان.
۴۳. همان.
۴۴. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۳.
۴۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۳.
۴۶. سند شماره ۰۴۱۲۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از سماجا (مرکز فرماندهی) به زاجا، ۱۳۵۹/۲/۲۱.
۴۷. سند شماره ۰۵۷۵۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی شماره ۳۰، ۱۳۵۹/۲/۲۱ تا ۱۳۵۹/۲/۲۲، ص ۲.
۴۸. روزنامه نامه مردم، ۱۳۵۹/۲/۲۱، ص ۸.
۴۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۲/۱۸، ص ۳.
۵۰. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۳.
۵۱. همان.
۵۲. سند شماره ۰۳۱۷۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام از کرمانشاه به وزارت کشور، ۱۳۵۹/۲/۱۸.
۵۳. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۳.
۵۴. همان.
۵۵. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۲.
۵۶. سند شماره ۰۴۱۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات کرمانشاه به اطلاعات تهران، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۵۷. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۳.
۵۸. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۲، ۱۳۵۹/۲/۲۰، ص ۱۰، بخش فارسی رادیو لندن، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۵۹. همان، ص ۱۱، بخش فارسی رادیو لندن، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۶۰. همان، ص ۱۰، بخش فارسی رادیو لندن، ۱۳۵۹/۲/۱۹.
۶۱. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی^(ره))، جلد ۱۲، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ پنجم ۱۳۸۹، صص ۵۷ - ۵۵.